

P á l y á z a t.

Az Országos Erdészeti Egyesület pályázatot hirdet:

1. egy népszerű nyelven irt, lehetőleg rövid utasítás-szerű munkára, melynek feladata lesz a Magyarországon előforduló főbb faemek (tölgy, ákác, szelid gesztenye, kőris, juhar, éger, luczfenyő, jegenyefenyő, erdei fenyő, vörösfenyő, feketefenyő) csemetéinek kertekben való felnevelésénél előforduló munkákat a maggyűjtéstől kezdve az erdőbe való kiültetésig, a községi előjárókkal, néptanítókkal, kis gazdákkal s általában azokkal, kik a szakemberek közvetlen utmutatására és vezetésére nem támaszkodhatnak, minden tudományos magyarázat mellőzésével a munkák természetes sorrendje szerint a nép észjárásához alkalmazott, könnyen megérthető s lehetőségig vonzó előadással ismertetni,

2. nyolcz kisebb munkátra, melyeknek ugyanazon feladatot kell az alább elősorolt faemekre nézve külön-külön megoldani, mint az 1. pontban kívánt munkának az összes főbb faemekre nézve.

Az 1. alatt kitűzött pályázatra beérkező munkák közül, a legjobbnak ítelt és egyszersmind abszolút becszel bírónak talált munka jutalma 50 darab arany 275 frt értékkel számítva. A beküldés határideje 1888. augusztus 31-ike.

A 2. pont alatt kívánt kisebb munkák közül:

a) a tölgyesemeték nevelését tárgyzó legjobb munka jutalma 10 darab arany;

b) az ákác-csemeték nevelését tárgyzó legjobb munkáé 10 darab arany;

c) a juhar- és kőris-csemeték nevelését együtt tárgyzó legjobb munkáé 5 darab arany;

d) a szelid gesztenyecsemeték nevelését tárgyzó legjobb munkáé 5 darab arany;

e) az éger- és szilcsemeték nevelését együtt tárgyzó legjobb munkáé 5 darab arany;

f) a jegenyefenyőcsemeték nevelését tárgyzó legjobb munkáé 5 darab arany;

g) a lucz- és vörösfenyőcsemeték nevelését együtt tárgyzó legjobb munkáé 5 darab arany;

h) az erdei- és feketefenyőcsemeték nevelését együtt tárgyzó legjobb munkáé 5 darab arany; valamennyinél 5 frt 50 krral számítva egy darab aranyat. A beküldés határideje 1888. február utolsó napja.

Az 1. számú pályázaton jutalomra érdemesnek ítélt munka szerzőjének a pályadíj a legközelebbi közgyűlésen, a többi jutalmazott munkák szerzőnek pedig az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmányának azon ülésén adatik ki, a melyen a jutalom odaitéltetik.

Az 1. számú pályázaton jutalmat nyert munka kiadásának és terjesztésének jogát az Országos Erdészeti Egyesület magának tartja fen, hasonlóképen a többi jutalmazott munkákét is, melyek az esetleges kinyomatás előtt az „Erdészeti Lapok“-ban közöltetnek.

Az idegen kézzel írott, jeligével és az író nevét rejtő jeligés levélkével ellátott pályamunkák „pályamű“ felirattal ellátott borítékba zárva, a megjelölt határidőn belül az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál nyujtandók be.

K ü l ö n f é l é k.

A vizsgák a magyar királyi erdőőri szakiskolákon, a szabályoknak megfelelően szeptember hó 21-től kezdve ezen hónap végeig tartattak meg. A vizsgák eredménye tanúságot tett a tanító személyzet szorgalmáról és tapintatáról, de egyszersmind a szakiskolák czélszerű berendezéséről. A növendékek nem-

csak jól számolnak, szépen irnak és tudják alaposan a tudnivalókat, hanem az erdei munkálatok kivitelében, különösen a csemetenevelésben és erdősítésben gyakorlatilag is tökéletesen jártasak. Különben ezen tény már kezd köztudomásra jönni. A végzett növendékek legnagyobb része ugyanis alkalmazást, s némely része igen jó alkalmazást kapott. Hogy az erdőbirtokos közönség is kezd már érdeklődni a szakiskolák iránt, bizonyítja, hogy az osztrák-magyar államvasutttársaság egyik főtisztje a vadászerdei vizsgára megjelent, azt a legnagyobb érdeklődéssel végig hallgatta, s az eredmény által meglepetve ígéretet tett, hogy közben fog járni arra, hogy a társulat is küldjön saját költségén növendékeket nevelésre.

A királyhalmi erdőőri szakiskolát ez alkalommal 10 növendék végezte; 3 dicséretes, 5 jó, 2 kielégítő eredménnyel. Vadászerdőn 2 dicséretes, 5 jó és 2 kielégítő eredménnyel. Liptó-Ujvárott 28 vizsgázott, ezen iskola növendékei azonban csak a jövő évben végeznek. Az eredmény itt is általában véve jó volt.

A vizsgák eredménye után ítélve, a magyar erdészeti kitűnő erdőőri elemre fog szert tenni az erdőőri szakiskolák nevelése után.

Tölgyfa eladás és új tannin-gyár. A tölgyfának mindinkább növekedő keresletéből egyfelől, s a franczia dongának idei kedvező áraiból másfelől, előre is következtetni lehetett, hogy az ez idén eladás alá kerülő vágások Slavóniában igen jó áron fognak elkelní. És ezt a reményt a később bekövetkezett tények csakugyan igazolták is, jöllehet a becsárak például a vinkovczei főerdőhivatal vágásainál már a felülvizsgálás alkalmával lényegesen felemeltettek.

Egy nagyobb versenytárgyalás f. é. okt. 10-én tartatott meg a zágrábi kir. erdőigazgatóságnál a volt katonai határ-

őzvidék beruházási alapja javára eladásra szánt idei vágások eladása céljából.

A versenytárgyaláson részt vettek a vidék összes nagyobb fakereskedői, továbbá pénzintézetek, vasut és hajózási vállalatok képviselői.

Eladásra került 11 vágás összesen 49928 darab tölgy, 7790 drb kőris, 11622 drb szill és 6575 drb gyertyán törzsszel, mely famennyiség 1500 k. holdnyi területen fekszik.

E 11 vágás becására összesen 1,612.788 frtban állapított meg, az eredmény pedig 2,074.461 frt volt. A vágások tehát 461.673 frttal vagyis 28.6 0/0-kal drágábban keltek el a becsárnál.

Egy 278 k. holdnyi kiterjedésű vágás 7883 tölgy fa törzsszel 268.549 frtra volt becsülve, s eladatott 373.000 frtért, tehát 104.000 frttal drágábban a becslési árnál. Megvette egy francia részvénytársaság, melynek Barcon nagy kiviteli faüzlete van.

Ez a kedvező eredmény, és az a körülmény, hogy több jelentékeny fakereskedő cég az árverés alkalmával nem jutott fához, következtetni engedte, hogy egy második nagy versenytárgyalásnál a vinkovcei kir. főerdőhivatalnál az idei kincstári vágások eladása még kedvezőbben fog lefolyni; s ez a feltevés a f. é. okt. 20-án megtartott árverésen valóban ténynyé is vált. Itt is 15 vágás került tövön való eladásra, összesen 20969 darab tölgy, 5758 darab kőris, 5605 darab szil és 7542 darab különféle fanemű törzsszel, melyek összesen 891 k. holdat foglalnak el. A becsérték itt 565.351 frt volt, az eredmény pedig 795.519 frt. A 15 vágás tehát, melynek megvételére 28 ajánlat adatott be, 230.168 frttal vagyis 40.7 0/0-al felül kelt el a becsáron. Egy 53 holdas vágás 1771 tölgy törzsszel 62.824 frtra volt becsülve, és 96.666 frtért adatott el.

Ez a rendkívüli eredmény magukat a nagyobb fakereskedőket is meglepte, s sokféle megbeszélésre adott alkalmat. Egy bécsi cég, a mely mult évben egy fél millióért vásárolt volt fát, az idei árveréseken csak két kisebb vágást tudott megszerezni.

Kedvező jelenségnek tekinthető különben az itteni faüzletre az is, hogy rövid idő alatt már a második tannin gyár van épülőben és pedig szintén a Száva mellett, Mitroviczán. Egy csehországi gazdag üzletember építi s ha a jövő évi tavaszig elkészül vele, a munkát meg is kezdi. Gyárát egy 11 hold kiterjedésű telken állítja fel, melyet a várostól szerzett meg azzal a feltétellel, hogy 30 év múlva az összes berendezésével együtt a városnak adja át.

Ez a tannin gyár nem lesz olyan nagy, mint a már több év óta működő zsupanjei, mert mint mondják naponként csak fél annyi tanint fog előállítani, mint az utóbb említett. E két gyár a vágásokban visszamaradt, s a vevők által eddig értékesítetlenül ott hagyott hulladék tölgy fát fogja feldolgozni, a mi a vevőknek tetemes hasznót fog hozni, a mennyiben egyes vágások hulladék fájáért 4—5 ezer forintot vesznek be, a mi eddig ott rothadt a vágásokban. Ezenkívül a vágások is tökéletesen kitakarítatnak ily módon. E kedvező körülményekhez hozzá járul végül az is, hogy a m. kir. államvasutak a tűzifánál tetemesen leszállították a szállítás díjait, mi által a tűzifa kivitel, mely eddig csak ezen vidékre szorított, nagyobbodni fog.

Bokor Róbert.

Egy serdülő Sequoia (Wellingtonia) gygantea Endl. hazánkban. Ezek az óriás fenyők a californiai magas hegységben, az északi szélesség 36 és 38-ik foka közt, 1500 méter tengerfeletti magasság körül aránylag kis területre szorítva tenyésznek s ott 100 méter magasságot, 6 méter átmérőt meghaladhatnak és több ezer éves életkort érhetnek el. Egy

tövéen majdnem 10 méter átmérőjű, 100 méter hosszú csonkafa ledöntésén 5 favágó 25 napig dolgozott és a már fekvő törzs felső vége oly vastag volt, hogy egy ember lábujjhegyre állva alig érhetette el kezével tetejét. Más csodálatraméltó tényeket olvashatunk e fanemről az „E. L.” 1874. évi folyamának 335, továbbá az 1866. é. f. 559. és az 1867. é. f. 153. lapjain.

Ezen, lombozata és héja által a virginiai borókára és a thujára emlékeztető tűlevelű fának számos apró példánya van már hazánkban kíváncsok volna azok koráról és növekedéséről szaklapunkban adatokat közölni.

Ezen nézettől vezéreltetve szolgálni akarok szakközönségünknek egynehány adattal.

Tomesányi Gyula magy. kir. erdőmester és Székely György püspöki uradalmi főerdész által figyelmeztetve, utóbival a múlt nyáron Bars-Szentkereszt környékén már a hegységben, körülbelül 550 m. t. f. magasságban fekvő Újj-Lehotára rándultam ki, hogy az ottani róm. kath. papi lak mellett álló Sequoia gyganteát megtekintsem.

E fa magassága 9·5 méter, kerülete tövéen 250, mellmagasságban 140 centiméter, ami 80, illetve 45 centiméter átmérőnek felel meg. A két utóbbi méretből megítélhető, hogy a fa töve nagyon kiterpeszedik, s általában igen sudarlósan nő, a mit más e fajta fiatal fáknál is tapasztalunk. Csúcsa az 1883-ik év telén elfagyott, s az ezután fejlesztett új csúcs most két águ. Az egyik villaágot a ritka fa iránt érdeklődő főtisztelendő ur eltávolítani szándékozik. A fa az 1879-ik évi nagy hideget jól kiállotta.

Korának kipuhatolása végett kihallgattuk Heppner János és Klein erdőőr ottani lakosokat, kiknek összehangzó állítása szerint a fát 1862 vagy 1863 tavaszán ültették, a mikor alig volt ember magasságu; ekkor tehát 5—6 éves

lehetett. E szerint korát 30 évre tehetjük, s így évi átlagos hossznövekedése 32 centiméter, átmérőjének átlagos növekedése pedig mellmagasságban 1·5 centiméter. Megjegyzendő, hogy évi folyó növekedése mind magasságban, mind vastagságban emelkedőben van.

Érdekes, hogy e fán szeptember közepén sok jól kifejtett 4—5 *cm* hosszú, 2·5—3 *cm* vastag, részben még zöld, részben barnuló tobozt láttunk. Hogy van e bennük jó mag, azt jövő tavaszon fogjuk megtudni.

A fennebbiekkal kapcsolatban néhány adatot jegyzek fel a selmeczi botanikus kertekben álló fiatal Sequoja gyganteákról is.

Az országos erdészeti egyesület által az 1877-ik évben kiosztott magból kelt a többek közt egy ily csemete is, mely mai napig eredeti helyén van, s onnan nem is szándékozzunk azt elmozdítani. Ez most épen 10 éves, magassága 4·65 *m*, kerülete tövén 65 s így átmérője ott 20·7 *cm*, mellmagasságban kerülete 38, átmérője 12 *cm*. Ezen fiatal óriás tehát évi átlagban 46·5 hossznövekedést, és mellmagasságban 1·2 *cm* átmérőnövekedést mutat fel. Megjegyzendő, hogy szélről védett helyen áll, környezete porhanyón tartatik anynyival is inkább, mert körülötte a tér apró csemeték nevelésére használtatik fel. Földig ágas, alsó ágai földre terülnek. Soha télire beburkolva nem volt, s a téli hidegtől alig szenvedett valami keveset lombozata.

Van még ezenkívül a felső botanikus kertben néhány 21 éves fiatal fa, melyek Thuja gyganteákkal vegyesen félkört képeznek. Ezek 1 *m* magas korukban ültetettek ide. Az illető egyed életrevalósága és azon talaj minősége szerint, melybe történetesen kerültek, igen különbözően nőnek. A legkisebbnek magassága 2·30 *m*, kerülete tövén 25, átmérője ugyanott 8 *cm*; a legnagyobbak magassága 5·50 *m*, tövén kerülete 85, átmérője 27 *cm*, mellmagasságban kerülete 47, átmérője

15 cm. Ezen fák néhány éven át télire beburkoltattak s a beburkolásnál elkövetett hiba folytán egy izben lombozatuk jelentékenyen szenvedett.

Végre van még egy e fajú fa az alsó botánikus kertben az üvegház előtti tér közepén, melyet az 1874-ik év tavaszán, körülbelől 5 éves korában ültettek mostani helyére és a legközelebbi évekig minden télen át be volt burkolva; jelenleg azonban már a burkolással felhagyunk. Egy izben a hibás beburkolás miatt lombozatát vékonyabb ágaival együtt elvesztette, minek folytán új apró ágakat hajtott törzséből és megmaradt ágaiból. Most 18 éves, magassága 5.16 m, tövének kerülete 39, átmérője 12.4 cm, mellmagasságban kerülete 28, átmérője 8.9 cm.

A fennebbiekből méltán következtethetjük, hogy a Sequoia gyganteát, mint diszfát, hazánk nyugati, erősen hideg telektől mentes vidékein, 500—600 tengerfeletti magasságig némi ápolással fel lehet nevelni.

Fekete Lajos.

(To.) **Nagy erdőégés.** A belgiumi és németországi határon elterülő Hertogenwald-ban ez évi augusztus hó 6-án este, eddig ismeretlen okból, nagy erdőégés támadt, a mely 6 napon át mintegy 500 ha-nyi területre terjedt ki. A tűz által teljesen elpusztított 300 ha jegenye fenyves és 100 ha sarjerdő, azonfelől pedig mintegy 100 ha-nyi hangával benőtt terület.

Az ezen erdőégés által okozott közvetlen kár — a fenyő-erdőkben ha-onként 1000 frk-al és sarjerdőben 500 frk-al számítva — mintegy 350.000 frkra tehető.

Taraczkoló tölgy. Európa délnyugati országaiban, nevezetesen Franciaország déli s délnyugati részen a Pyrenaei hegyeken, valamint Spanyolország éjszakibb tájain, taraczkot bőven bocsátó tölgy is él. Ezért „*Quercus stolonifera* Lapeyr“¹⁾

¹⁾ Stolonifera-indás.

neve is van, de a legrégibb 1792-ből eredő neve Qu. Toza Bosc, synonymja pedig a Qu. Pyrenaica Willd.

Erről a tölgyről Willkomm és Lange Flora Hispanica-jában (I. p. 240.) kevéssel pótolva a következő leírást olvassuk:

Középszerű fa sok sarjat bocsát, törzse 20—50' magas, gyakran hajlongó; kérge mélyen hasadozott, feketéllő, ágai sötétszürkék, lekopaszodnak; a fakorona pyramis-alaku. Az idei ágacskák, valamint a levél nyele is barnás molyhu. Fialat leveleinek mindkét lapját sűrű, vastag és szürke moholy borítja, a kész levél közép nagyságú, vastagos, a felső színe homályos zöldelő, csillagszörös vagy érdes, a visszája pirosas sűrű bársony-molyhu, a sűrű moholy szőrei glandulákon nyugszanak, — tojásdad vagy fordított tojásdad, 8—15 mm hosszú nyélen nyugszik, az alja szivesmetszetű, ferde, kerekített vagy ékalaku, a felső része nem szélesedik el, sőt a kerülete keskenyebb, kihegyesedő, — mélyen szárnyasan szabdalt, ritkábban szárnyas hasábu, sallangjai szálas-lándsásak, hegyesek, váltakozók vagy átellenesek, széles öblök választják el, a középső sallangok szögletesen vagy hegyesen karéjkásak. Gyümölcse 25—40 mm hosszú, erős és felálló kocsánon a levél tövében nyugszik, csoportos; makkcsészéje félgömb alaku, szürke molyhu, alsóbb pikkelyei háromszögletűek, a felsőbbek szálaslándsásak, egyenesek, hátra nem törődnek, lazán lesimulnak, szöszös-molyhuak, a szélők pirosló és hosszú rojtu. Makkja hosszas hengerded, tojásdad vagy csaknem gömbölyded.

Ennek a Qu. Tozá-nak sikerült képe Kotschy-nak híres és képes balanographiai munkájában²⁾ látható. Makkcsészéjének alkotása, keskeny szálas pikkelyeinek minősége következtében a mi magyar tölgyünkkel rokon, de a levele nem oly legyezőszerűen csoportosodik, mint a mienké, hanem az ágakon

²⁾ Eichen Europas Tab. 22.

váltakozik, nagyon sallangosan szabdalt és sűrű molyhu. A makk a melyet én láttam, igen csinos, vaskos ellipsoid feszesen duzzadt.

A *Qu. Toza Bosc* (*Qu. Pyrenaica Willd., Qu. stolonifera Lapeyr.*) Willkomm állítása szerint leginkább homokon terem. Mivel idegen tölgyeket néhol nálunk is ültetnek és ápolnak, a *Qu. Tozá-t* kísérletképen ültetni nálunk is nagyon czélszerű lenne. A kísérlet sikeréről természetesen én előre nem kezeskedhetem; de bizonyos, hogy ha sikerülne, ilyen taraczkoló tölgynek hazánkban sok hasznát vehetnők. Hogy a homokra nagyon alkalmas lenne, csak azt bátorodom megemlíteni, hogy a temesmegyei homokpusztákon, nevezetesen Fontina fetje körül, Károlyfalva határában, a *Qu. lanuginosa*-nak olyan fajtáját találtam, a mely sallangos leveleivel a *Qu. Tozá-ra* nagyon emlékeztet, de természetesen nincs az a molyha, mint a *Qu. Tozá-nak*, nem azok a makkcsészéjének pikkelyei. Ez az a tölgy, melyet a „A magyar homokpuszták növényvilága meg a homokkötés“ czimű munkámban a 10. és 55. l. *Qu. cuneisecta*-nak neveztem, mert sallangos, majdnem szaggatottan szárnyas leveleinek sallangjai páronként, a levél öble felé csinosan és ékalakuan végződnek.

A *Qu. Tozá-nak* Franciaországnak délnyugati sikságján alacsonyabb fajtája is van. Ez a *Qu. Brossa Bosc*. Lehet ezzel a kísérlet hamarább sikerülne.

Borbás Vincze.

(*Pr.*) **A mohának új felhasználása.** Párisban, a Champ de Mars-en folyó év május havában, megtartott kertészeti kiállításon, egy ottani szövőgyár mohából készített szőnyeget mutatott be. A tetszetős kiállítású árúk, a melyek szépségükkel oly nagy feltűnést keltettek volt, mint újabban hal-

lani, kipróbált tartóságuknál fogva, már a közhasználatba mentek át.

A szőnyegek készítése módja, idáig még a gyár jól megőrzött titkát képezi, igen valószínű azonban, hogy az anyagot e célra az erdeinkben oly nagy mennyiségben előjövő háromélű erdei moha (*Hypnum triqueltrum* Lin.) szolgáltatja, a mely selyem puhaságánál és nagy rugékonyságánál fogva már is a legkülönbébb czélokra alkalmaztatik. Így kertészek által a szőnyegkertészetben és az orchideák tenyésztésénél a nyers fából készült virágvedrek, megtöltésére azonfelül derek-aljak kitömésére is használtatik nagy mennyiségben; valamint az üveg-, porcellán- és egyéb törékeny anyagok csomagolásánál; éjszakibb vidékeken pedig a hideg ellen az ablakok közeinek kitömésére.

Az „**Erdészeti Zsebnaptár**“ 1888-ik évi folyama megjelent. Ára ugyanaz mint a megelőző években: egyesületi tagok részére 1 frt, mások részére 1 frt 50 kr. Megrendelhető postautalvánnyal, vagy utánvételes elküldéssel az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál. Miután a postai szállítás költségeit a megrendelő viseli, czélszerű, ha egy és ugyanazon helyen lakó szaktársaink a közösen szükségelt példányszámot együttesen rendelik meg.

Helyreigazítás. A Bedő Albert ösztöndíj-alapítvány javára befolyt adományok nyugtázása alkalmával a Havas József és Vanke Sándor gyűjtők neve alatt közölt sorozatban („Erdészeti Lapok“ 1887. évfolyam 382. oldal) egy 10 frtos adomány Alattray József neve alatt mutattatott ki. Az adományozó neve helyesen: Mátray József, mit ezennel helyreigazítunk.